

Julio Pollux, *Onomástico* 9.94-129.

Pollucis onomasticon (2 volúmenes), editado por E. Bethe.

Leipzig: Teubner (1900 y 1931).

[94] Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τῶν ἐν συμποσίοις παιδιῶν, οἷον κοπτάβων καὶ γρίφων καὶ που καὶ περὶ κύβων προειρήκαμεν, οὐκ ἂν φαῦλον εἶη διὰ βραχέων ὀνόματα παιδιῶν ἐπιδραμεῖν, παρεξηγούμενον τὴν ἐν αὐτοῖς ἀσάφειαν. ἐν μέντοι γε τοῖς κύβοις, ὅπου τὸ δυσκυβεῖν τε καὶ εὐκυβεῖν ὀνομάζεται καὶ που καὶ τὸ δύσβολον [95] καὶ εὐβολον εἶναι, ἰστέον ὅτι κύβος αὐτὸ τε τὸ βαλλόμενον καλεῖται καὶ ἡ ἐν αὐτῷ κοιλότης, τὸ σημεῖον, ὁ τύπος, ἡ γραμμὴ, τὸ δηλοῦν τὸν ἀριθμὸν τῶν βληθέντων· καὶ μάλιστα ἢ γε μονὰς ἢ ἐν αὐτοῖς ὄνομα εἶχε κύβος καλεῖσθαι, καθάπερ καὶ ὁ παροιμιώδης λόγος μὴνύειν ἔοικεν, 'ἢ τρεῖς ἕξ ἢ τρεῖς κύβοι.' τῷ τρυπήματι δὲ τούτῳ, ὃν κύβον ἐπωνομάσθαι φαμέν, ἀργυρίου τινὰ ἀριθμὸν ἐπιφημίσαντες καθ' ἑκάστην μονάδα διηρημένην, δραχμὴν ἢ στατήρα ἢ μνᾶν ἢ [96] ὀποσονοῦν, ἔπαιζον τὴν πλειστοβολίνδα καλουμένην παιδιᾶν· ὁ δ' ὑπερβαλλόμενος τῷ πλήθει τῶν μονάδων ἔμελλεν ἀναιρηθῆσθαι τὸ ἐπιδιακείμενον ἀργύριον. ἐν δὲ τῇ Ἀμειψίου Σφενδόνη ὅ τε τρόπος δεδήλωται τῆς κυβείας καὶ προσείρηται ὅτι εἶη τὸ τρημα μνααῖον, ὡς μνᾶν αὐτῶν ἐπιδιατεθειμένων ἑκάστῳ κύβῳ. παρὰ δὲ τοῖς Δωριεῦσιν οἱ ταύτη τῇ παιδιᾷ χρώμενοι τρηματίκται τὴν προσηγορίαν εἶχον, καὶ τρηματίζειν τὸ πρᾶγμα. σκιραφεῖα δὲ τὰ κυβευτήρια ὠνομάσθη, διότι μάλιστα Ἀθήνησιν ἐκύβευον ἐπὶ σκίρῳ ἐν [97] τῷ τῆς σκιράδος Ἀθηναῶς νεῶ. τὰ μὲν οὖν ἐργαλεῖα τὰ κυβευτικά ἐν τοῖς περὶ τεχνῶν ἔστι προειρημένα, τὸ δὲ πεττεύειν καὶ ἡ πεττεῖα καὶ τὸ πεσσονομεῖν καὶ ὁ πεττευτής, καὶ ταῦτα μὲν ἐπ' ἐκείνοις προείρηται· ἐπεὶ δὲ ψῆφοι μὲν εἰσὶν οἱ πεττοί, πέντε δ' ἑκάτερος τῶν παιζόντων εἶχεν ἐπὶ πέντε γραμμῶν, εἰκότως εἴρηται Σοφοκλεῖ καὶ πεσσὰ πεντέγραμμα καὶ κύβων βολαί. [98] τῶν δὲ πέντε τῶν ἑκατέρωθεν γραμμῶν μέση τις ἦν ἱερὰ καλουμένη γραμμὴ· καὶ ὁ τὸν ἐκεῖθεν κινῶν πεττὸν παροιμίαν 'κίνει τὸν ἀφ' ἱεράς.'

ἡ δὲ διὰ πολλῶν ψήφων παιδιὰ πλινθίον ἐστὶ, χώρας ἐν γραμμαῖς ἔχον διακειμένας· καὶ τὸ μὲν πλινθίον καλεῖται πόλις, τῶν δὲ ψήφων ἑκάστη κύων· διηρημένων δὲ εἰς δύο τῶν ψήφων κατὰ τὰς χροᾶς, ἡ τέχνη τῆς παιδιᾶς ἐστὶ περιλήψει δύο ψήφων ὁμοχρῶν τὴν ἑτερόχρων ἀνελεῖν· ὅθεν καὶ Κρατίνῳ πέπαικται [99] Πανδιονίδα πόλεως βασιλέως τῆς ἐριβώλακος, οἷσθ' ἦν λέγομεν, καὶ κύνα καὶ πόλιν, ἣν παίζουσιν. ἐγγὺς δὲ ἐστὶ ταύτη τῇ παιδιᾷ καὶ ὁ διὰ γραμμισμὸς καὶ τὸ διαγραμμίζειν, ἦντινα παιδιᾶν καὶ γραμμάς ὠνόμαζον. τὸ μὲν οὖν ἀστραγάλοις παίζειν καὶ ἀστραγαλίζειν καὶ ἀστρίζειν ἔνιοι τῶν ποιητῶν εἰρήκασιν, ὅτι τοὺς ἀστραγάλους καὶ ἀστρίας εἰσὶν οἱ ὠνόμαζον, Ἀντιφάνης δὲ καὶ ἀστρίχους. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ κατὰ τὸν ἀστράγαλον πτώματος [100] ἀριθμοῦ δόξαν εἶχεν, καὶ τὸ μὲν μονάδα δηλοῦν καλεῖται κύων, τὸ δὲ ἀντικείμενον χιάς, καὶ Χίος οὗτος ὁ βόλος. δυὰς δὲ καὶ πεντὰς ἐν ἀστραγάλοις, ὡσπερ ἐν κύβοις, οὐκ ἔνεστιν. οἱ δὲ πλείους τὸν μὲν ἑξίτην Κῶνον, τὸν δὲ κύνα Χίον καλεῖσθαι λέγουσιν. καὶ μὴν καὶ Στησίχορος ἑκαλεῖτό τις παρὰ τοῖς ἀστραγαλίζουσιν ἀριθμὸς, ὃς ἐδήλου τὰ ὀκτώ· τὸν γὰρ ἐν Ἰμέρα τοῦ ποιητοῦ τάφον ἐξ ὀκτῶ πάντων συντεθέντα πεποηκέναι τὴν 'πάντ' ὀκτώ' φασὶ [101] παροιμίαν. ἐπεὶ δὲ τοῖς τετταράκοντα τοῖς μετὰ τοὺς τριάκοντα προστάσιν Ἀθήνησι συνῆρξεν Εὐριπίδης, εἰ τετταράκοντα συνήθροισεν ἀστραγάλων βολῆ, τὸν ἀριθμὸν τούτου Εὐριπίδης ὠνόμαζον. καὶ μὴν καὶ ἀρτιάζειν ἀστραγάλους ἐκ φορμίσκων κατερωμένους ἐν τῷ

ἀποδυτηρίῳ τοὺς παῖδας ὁ Πλάτων ἔφη· τὸ δ' ἀρτιάζειν ἐν ἀστραγάλων πλήθει, κεκρουμένων ὑπὸ ταῖν χεροῖν, μαντείαν εἶχε τῶν ἀρτίων ἢ καὶ περιπτῶν. ταῦτὸν δὲ τοῦτο καὶ κυάμοις ἢ καρύοις ἢ ἀμυγδάλαις, οἱ δὲ καὶ ἀργυρίῳ πράττειν ἠξίου, εἰ πιστὸς Ἀριστοφάνης ἐν Πλούτῳ λέγων

στατήρσι δ' οἱ θεράποντες ἀρτιάζομεν.

[102] εἰ μὲν οὖν κύκλου περιγραφέντος ἀφιέντες ἀστράγαλον ἐστοχάζοντο τοῦ μείναι τὸν βληθέντα ἐν τῷ κύκλῳ, ταύτην εἰς ὤμιλλαν τὴν παιδιᾶν ὠνόμαζον. καίτοι με οὐ λέληθεν ὅτι καὶ ὄρτυγα ἐνιστάντες τῷ περιγραπτῷ κύκλῳ, ὁ μὲν ἔκοπτε τὸν ὄρτυγα τῷ δακτύλῳ, ὁ δὲ πρὸς τὴν πληγὴν ἐνδοὺς ἀνεχαίτισεν ἔξω τοῦ κύκλου, καὶ ἥττητο ὁ τοῦ ὄρτυγος δεσπότης· ἐν γοῦν Ταξιάρχοις Εὐπολις τοῦ Φορμίωνος εἰπόντος

– οὐκοῦν περιγράψεις ὅσον ἐναριστᾶν κύκλον;

ἀποκρίνεται

[103] – τί δ' ἔστιν; εἰς ὤμιλλαν ἀριστήσομεν;

– ἢ κόφομεν τὴν μάζαν ὥσπερ ὄρτυγα;

ἡ δὲ τρῶπα καλουμένη παιδιᾶ γίνεται μὲν ὡς τὸ πολὺ δι' ἀστραγάλων, οὓς ἀφιέντες στοχάζονται βόθρου τινὸς εἰς ὑποδοχὴν τῆς τοιαύτης ῥίψεως ἐξεπίτηδες πεπονημένου· πολλάκις δὲ καὶ ἀκύλοις καὶ βαλάνοις ἀντὶ τῶν ἀστραγάλων οἱ ῥίπτοντες ἐχρῶντο.

ἦν δὲ τῆς ἐν σφαίρα παιδιᾶς ὀνόματα ἐπίσκυρος, φαινίνδα, [104] ἀπόρραξις, οὐρανία. καὶ ἡ μὲν ἐπίσκυρος καὶ ἐφηβική καὶ ἐπίκλην ἔχει, παίζεται δὲ κατὰ πλῆθος διαστάντων ἴσων πρὸς ἴσους, εἶτα μέσσην γραμμὴν λατύπη ἔλκυσάντων, ἦν σκῦρον καλοῦσιν, ἐφ' ἣν καταθέντες τὴν σφαῖραν, ἐτέρας δύο γραμμὰς κατόπιν ἐκατέρας τῆς τάξεως καταγράψαντες, ὑπὲρ τοὺς ἐτέρους οἱ προανελόμενοι ῥίπτουσιν, οἷς ἔργον ἦν ἐπιδράξασθαι τε τῆς σφαίρας φερομένης καὶ ἀντιβαλεῖν, ἕως ἂν οἱ ἕτεροι τοὺς ἐτέρους [105] ὑπὲρ τὴν κατόπιν γραμμὴν ἀπώσωνται. ἡ δὲ φαινίνδα εἴρηται ἢ ἀπὸ Φαινίνδου τοῦ πρώτου εὐρόντος ἢ ἀπὸ τοῦ φενακίζειν, ὅτι ἐτέρῳ προδείξαντες ἐτέρῳ ῥίπτουσιν, ἐξαπατῶντες τὸν οἰόμενον· εἰκάζοιτο δ' ἂν εἶναι ἢ διὰ τοῦ μικροῦ σφαιρίου, ὃ ἐκ τοῦ ἀρπάζειν ὠνόμασται· τάχα δ' ἂν καὶ τὴν ἐκ τῆς μαλακῆς σφαίρας παιδιᾶν οὕτω τις καλοῖη. ἡ δὲ ἀπόρραξις, ἔδει τὴν σφαῖραν πρὸς τοῦδαφος εὐτόνως ῥήξαντα, ὑποδεξάμενον τὸ πήδημα τῆς σφαίρας τῇ χειρὶ πάλιν ἀντιπέμψαι, καὶ τὸ πλῆθος τῶν πηδημάτων ἠριθμεῖτο. [106] ἡ δ' οὐρανία, ὁ μὲν ἀνακλάσας αὐτὸν ἀνερρίπτει τὴν σφαῖραν εἰς τὸν οὐρανόν· τοῖς δ' ἦν ἄλλομένοις φιλοτιμία, πρὶν εἰς γῆν αὐτὴν πεσεῖν, ἀρπάσαι, ὅπερ ἔοικε καὶ Ὅμηρος ἐν Φαίᾳξι ὑποδηλοῦν. ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν τοῖχον τὴν σφαῖραν ἀντιπέμπειεν, τὸ πλῆθος τῶν πηδημάτων διελογίζοντο. καὶ ὁ μὲν ἠττώμενος ὄνος ἐκαλεῖτο καὶ πᾶν ἐποίει τὸ προσταχθέν, ὁ δὲ νικῶν βασιλεύς [107] τε ἦν καὶ ἐπέταττεν. εἶποις ἂν οὖν τὸν σφαιρίζοντα σφαῖρα παίζειν, σφαῖραν ῥίπτειν, βάλλειν, ἀφιέναι, πέμπειν προσπέμπειν ἐκπέμπειν ἀντιπέμπειν, ἀνταφιέναι, ἀνταποφέρειν· σφαιριστικὸν εἶναι, εὐρυθμον, εὐσχήμονα, εὐσκοπον ἐπίσκοπον, εὐτονον· ἔξεστι δὲ καὶ σφαιρομαχίαν εἰπεῖν τὴν ἐπίσκυρον τῆς σφαίρας παιδιᾶν.

καὶ μέντοι καὶ τὸ ὄρτυγοκοπεῖν παιδιᾶ, καὶ τὸ πρᾶγμα ὄρτυγοκοπία, καὶ οἱ παίζοντες ὄρτυγοκόποι καὶ στυφοκόποι ἐκαλοῦντο. [108] καὶ τὸ κόπτειν τοὺς ὄρτυγας καὶ ἀνακναδάλλειν καὶ ἀνερεθίζειν, ἀνεγείρειν, παροξύνειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ὄρτυγοκοπικῶν ὀνομάτων. καὶ τηλία μὲν ὁμοία τῇ ἀρτοπώλιδι κύκλον ἐμπεριγράψαντες ἐνίστασαν τοὺς ὄρτυγας ἐπὶ ταῖς μάχαις ταῖς πρὸς ἀλλήλους· ὁ δὲ

ἀνατραπείς καὶ ἐκπεσῶν τοῦ κύκλου ἥττητο αὐτός τε καὶ ὁ τοῦ ὄρτυγος δεσπότης. καὶ ποτὲ μὲν ἐπ' αὐτοῖς διετίθεντο τοῖς ὄρ[109]τυξι, ποτὲ δὲ καὶ ἐπ' ἀργυρίῳ. ἔσθ' ὅτε δὲ ὁ μὲν ἴσθη τὸν ὄρτυγα, ὁ δὲ ἔκοπτε τῷ λιχανῶ ἢ τὰ ἐκ τῆς κεφαλῆς πτερὰ ἀπέτιλλεν· καὶ εἰ μὲν ἐγκαρτερήσειεν ὁ ὄρτυξ, ἢ νίκη μετὰ τοῦ θρέψαντος αὐτὸν ἐγίνετο, ἐνδόντος δὲ καὶ ὑποφυγόντος ὁ κόπτων ἢ τίλλων ἐνίκα. τοὺς δὲ ἥττηθέντας ὄρτυγας ἐμβοήσαντες κατὰ τὸ οὖς αὐτοῖς ἐξιῶντο, λήθην ἐνεργαζόμενοι τῆς τοῦ νενικηκότος φωνῆς· καὶ τὸ ἐμβοᾶν ἐντρυλίζειν ὠνόμαζον.

(110) ἐρῶ δὲ καὶ ἄλλων παιδιῶν ὀνόματα ταῦτ' ἐχουσῶν σχῆμα τῆ καταλήξει τῶν ὀνομάτων· βασιλίνδα, ὄστρακίνδα, διελκυστίνδα, μυῖνδα, χυτρίνδα, φρυγίνδα, κυνητίνδα, ἀκινήτίνδα σχοινοφιλίνδα σκαπέρδα, ἐφεντίνδα, στρεπτίνδα, πλειστοβολίνδα, ἀποδιδρασκίνδα. βασιλίνδα μὲν οὖν ἐστὶν ὅταν διακληρωθέντες ὁ μὲν βασιλεύς τις ὦν τάττη τὸ πρακτέον, ὁ δ' ὑπηρέτης εἶναι [111] λαχὼν πᾶν τὸ ταχθὲν ὑπεκπονή. ὄστρακίνδα δέ, ὅταν γραμμὴν ἐλκύσαντες οἱ παῖδες ἐν μέσῳ καὶ διανεμηθέντες, ἑκατέρω μερὶς ἢ μὲν τὸ ἔξω τοῦ ὄστράκου πρὸς αὐτῆς εἶναι νομίζουσα ἢ δὲ τὸ ἐνδον, ἀφέντος τινὸς κατὰ τῆς γραμμῆς τὸ ὄστρακον, ὀπότερον ἂν μέρος ὑπερφανῆ, οἱ μὲν ἐκείνῳ προσήκοντες διώκωσιν, οἱ δ' ἄλλοι φεύγωσιν ὑποστραφέντες· ὅπερ εἶδος παιδιᾶς αἰνίττεται καὶ Πλάτων [112] ἐν τοῖς εἰς τὸν Φαῖδρον ἐρωτικοῖς. ὁ μὲν τοίνυν ληφθεὶς τῶν φευγόντων, ὄνος οὗτος κάθηται· ὁ δὲ ῥίπτων τὸ ὄστρακον ἐπιλέγει 'νύξ ἡμέρα' τὸ γὰρ ἐνδοθεν αὐτοῦ μέρος καταλήλιπται πίττη καὶ τῆ νυκτὶ ἐπιπεφήμισται. καλεῖται δὲ καὶ ὄστράκου περιστροφὴ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς παιδιᾶς. ἢ δὲ διελκυστίνδα παίζεται μὲν ὡς τὸ πολὺ ἐν ταῖς παλαιστραῖς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀλλαχόθι· δύο δὲ μοῖραι παιδῶν εἰσὶν ἔλκουσαι τοὺς ἑτέρους οἱ ἕτεροι, ἔστ' ἂν καθ' ἓνα [113] μεταστήσωσιν παρ' αὐτοὺς οἱ κρατοῦντες. ἢ δὲ μυῖνδα, ἢτοι καταμύων τις 'φυλάττου' βοᾶ, καὶ ὃν ἂν τῶν ὑποφευγόντων λάβῃ ἀντικαταμύειν ἀναγκάζει ἢ μύσας τοὺς κρυφθέντας ἀνερευνᾶ μέχρι φωράσῃ· ἢ καὶ μύσας, ἂν τις προσάψῃται ἢ ἔάν τις προσδείξῃ, μαντευόμενος λέγει, ἔστ' ἂν τύχη. ἢ δὲ χυτρίνδα, ὁ μὲν ἐν μέσῳ κάθηται καὶ καλεῖται χύτρα, οἱ δὲ τίλλουσιν ἢ κνίζουσιν ἢ καὶ παίουσιν αὐτὸν περιθέοντες· ὁ δ' ὑπ' αὐτοῦ περιστρεφομένου [114] ληφθεὶς ἀντ' αὐτοῦ κάθηται. ἔσθ' ὅτε ὁ μὲν ἔχεται τῆς χύτρας κατὰ τὴν κεφαλὴν τῆ χειρὶ τῆ λαιᾶ, περιθέων ἐν κύκλῳ, οἱ δὲ παίουσιν αὐτὸν ἐπερωτῶντες 'τί ἢ χύτρα;' κάκεινος ἀποκρίνεται 'ἀναζει.' ἢ 'τίς περὶ χύτραν;' κάκεινος ἀποκρίνεται 'ἐγὼ Μίδας' οὗ δ' ἂν τύχη τῷ ποδί, ἐκείνος ἀντ' αὐτοῦ περὶ τὴν χύτραν περιέρχεται. ἢ δὲ φρυγίνδα, ὄστρακα τῶν λείων μεταξὺ τῶν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς δακτύλων διαθέντες, ἐπικρούουσι τὰ ὄστρακα τῆ δεξιᾶ κατὰ ῥυθμόν. ἢ δὲ κυνητίνδα ἀπὸ τοῦ κυνεῖν, ὃ ἐστὶ καταφιλεῖν, ὠνόμασται, ἢπερ ὑποδηλοῦν ἔοικε Κράτης ἐν Παι[115]διαῖς. σχεδὸν δὲ καὶ περὶ τῶν πλειστών ὁ ποιητῆς οὗτος εἴρηκεν ἐν τῷδε τῷ δράματι· φησὶ δ' οὖν

παίζει δ' ἐν ἀνδρικοῖς χοροῖσι
τὴν κυνητίνδ', ὡσπερ εἰκός,
τοὺς καλοὺς φιλοῦσα.

ἢ δ' ἀκινήτίνδα ἄμιλλαν τοῦ ἀκινήτι μένειν εἶχεν. ἢ δὲ σχοινοφιλίνδα, κάθηται κύκλος, εἰς δὲ σχοινίον ἔχων λαθὼν παρὰ τῷ τίθησι· κἂν μὲν ἀγνοήσῃ ἐκείνος παρ' ᾧ κεῖται, περιθέων περὶ τὸν [116] κύκλον τύπεται, εἰ δὲ μάθοι, περιελαύνει τὸν θέντα τύπτων. ἢ δὲ σκαπέρδα, δοκὸν ἐν μέσῳ τρυπήσαντες καταπηγνύουσιν· διὰ δὲ τοῦ τρυπήματος διεῖρεται σχοινίον, οὗ ἑκατέρωθεν εἰς ἐκδέδεται, οὐ πρὸς τὴν δοκὸν βλέπων

ἀλλ' ἀπεστραμμένους· ὁ δὲ τὸν ἕτερον πρὸς βίαν ἐλκύσας ὡς τὰ νῶτα αὐτοῦ τῇ δοκῶ προσαγαγεῖν, νικᾶν οὗτος δοκεῖ καὶ τοῦτο σκαπέρδαν ἔλκειν λέγουσιν. ἔσθ' ὅτε μέντοι καὶ τὰ νῶτά τινες προσθέντες ἀλλήλοις ἀνθέλκουσιν ἐνὶ δεσμῶ δεθέντες. [117] ἡ δὲ ἐφεντίνδα, ὡς ἔστιν εἰκάζειν, ὄστρακον ἐφέντα ἐς κύκλον ἐχρῆν συμμετρήσασθαι, ὡς ἐντὸς τοῦ κύκλου στῆ. ἡ δὲ στρεπτίνδα, ὄστρακον ὄστράκῳ ἢ νόμισμα νομίσματι τῶ βληθέντι τὸ κείμενον ἔστρεφον. ἡ δὲ πλειστοβολίνδα, οὐ μόνον ἢ διὰ τῶν κύβων ἀλλὰ καὶ ἢ διὰ τῶν ἀστραγάλων, ἐπὶ τῶ πλεῖστον ἀριθμὸν βαλεῖν. ἡ δ' ἀποδιδρασκίνδα, ὁ μὲν ἐν μέσῳ καταμύων κάθηται, ἡ καὶ τοὺς ὀφθαλμούς τις αὐτοῦ ἐπιλαμβάνει, οἱ δ' ἀποδιδράσκουσιν· διαναστάντος δ' ἐπὶ τὴν ἐξερευνησιν, ἔργον ἔστιν ἐκάστῳ εἰς τὸν τόπον τὸν ἐκείνου φθάσαι.

[118] καὶ μὴν καὶ ἄλλαι παιδιαὶ αἶδε, παρεοικυῖαι τῶ σχήματι τῆς λέξεως, χαλκισμὸς ἱμαντελιγμὸς ἐφεδρισμὸς ἐποστρακισμὸς ἀσκωλιασμός. ὁ μὲν χαλκισμὸς, ὀρθὸν νόμισμα ἔδει συντόνως περιστρέψαντας ἐπιστρεφόμενον ἐπιστῆσαι τῶ δακτύλῳ ᾧ τρόπῳ μάλιστα τῆς παιδιᾶς ὑπερήδεσθαι φασι Φρύνην τὴν ἑταίραν. ὁ δ' ἱμαντελιγμὸς διπλοῦ ἱμάντος λαβυρινθώδης τις ἐστὶ ἐπιστροφή, καθ' ἧς ἔδει καθέντα παττάλιον τῆς διπλῆς τυχεῖν· εἰ γὰρ μὴ λυ[119]θέντος ἐμπεριεῖληπτο τῶ ἱμάντι τὸ παττάλιον, ἦττητο ὁ καθείς. ὁ δ' ἐφεδρισμὸς, λίθον καταστησάμενοι πόρρωθεν αὐτοῦ στοχάζονται σφαίραις ἢ λίθοις· ὁ δ' οὐκ ἀνατρέψας τὸν ἀνατρέψαντα φέρει, τοὺς ὀφθαλμούς ἐπειλημμένος ὑπ' αὐτοῦ, ἕως ἂν ἀπλανῶς ἔλθῃ ἐπὶ τὸν λίθον, ὃς καλεῖται δίωρος. ὁ δ' ἐποστρακισμὸς, ὄστρακον τῶν θαλαττίων κατὰ τοῦ ὕδατος ἐπιπολῆς ἀφιάσιν, ἀριθμοῦντες αὐτοῦ τὰ πρὸ τοῦ καταδῦναι πηδήματα ἐν τῇ ὑπὲρ τὸ ὕδωρ ἐπιδρομῇ· ἐκ [120] γὰρ τοῦ πλήθους τῶν ἀλμάτων ἡ νίκη τῶ βάλλοντι. ὁ δὲ κυνδαλισμὸς διὰ πατταλίων ἐστὶ παιδιά· κύνδαλα γὰρ τοὺς παττάλους ὠνόμαζον. ἦν δ' ἔργον οὐ μόνον αὐτῶ τινὶ καταπῆξαι τὸν πάτταλον κατὰ τῆς διύγρου, ἀλλὰ καὶ τὸν καταπαγέντα ἐκκροῦσαι πλῆξαντα κατὰ τὴν κεφαλὴν ἑτέρῳ παττάλῳ· ὅθεν καὶ ἡ παροιμία

ἦλῳ τὸν ἦλον, παττάλῳ τὸν πάτταλον.

ἐνιοὶ δὲ τῶν Δωριέων ποιητῶν τὸν ᾧδε παίζοντα κυνδαλοπαίκτην [121] ἐκάλεσαν. ὁ δ' ἀσκωλιασμὸς τοῦ ἑτέρου ποδὸς αἰωρουμένου κατὰ μόνου τοῦ ἑτέρου πηδᾶν ἐποίει, ὅπερ ἀσκωλιάζειν ὠνόμαζον. ἦτοι εἰς μῆκος ἡμιλλῶντο, ἡ ὁ μὲν ἐδίωκεν οὕτως, οἱ δ' ὑπέφευγον ἐπ' ἀμφοῖν θέοντες, ἕως τινὸς τῶ φερομένῳ ποδὶ ὁ διώκων δυνηθῆ τυχεῖν. ἡ καὶ πάντες ἐπήδων, ἀριθμοῦντες τὰ πηδήματα· προσέκειτο γὰρ τῶ πλήθει τὸ νικᾶν. ἀσκωλιάζειν δ' ἐκαλεῖτο καὶ τὸ ἐπιπηδᾶν ἀσκῶ κενῶ καὶ ὑπόπλεω πνεύματος, ἀλληλιμμένῳ ἵνα περιολισθαίνοιεν περὶ τὴν ἀλοιφήν.

[122] εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι παιδιαί, ἐν κοτύλῃ, χαλκῆν μυῖαν, ἔξεχ' ᾧ φίλ' ἦλιε, τρυγοδίφησις, μηλολάνθη, χελιχελώνη, σκανθαρίζειν, ῥαθαπυγίζειν, πεντάλιθα, ψίττα Μαλιάδες ψίττα Ῥοιαί ψίττα Μελῖαι, πλαταγώνιον, τηλέφιλον, κρίνα, σπέρμα μῆλων, λάταγες, κολλαβίζειν.

ἡ μὲν ἐν κοτύλῃ, ὁ μὲν περιάγει τῶ χεῖρε εἰς τοῦπίσω καὶ συνάπτει, ὁ δὲ κατὰ τὸ γόνυ ἐφιστάμενος αὐταῖς φέρεται, ἐπιλαβὼν ταῖν χεροῖν τῶ ὀφθαλμῶ τοῦ φέροντος. ταύτην καὶ ἰπάδα καὶ [123] κυβησίνδα καλοῦσι τὴν παιδιάν. ἡ δὲ χαλκῆ μυῖα, ταινία τῶ ὀφθαλμῶ περισφίγγαντες ἐνὸς παιδός, ὁ μὲν περιστρέφεται κηρύττων 'χαλκῆν μυῖαν θηράσω,' οἱ δ' ἀποκρινόμενοι 'θηράσεις, ἀλλ' οὐ λήψει' σκύτεσι βυβλίνοις αὐτὸν παίουσιν, ἕως τινὸς αὐτῶν λάβηται. ἡ δ' ἔξεχ' ᾧ φίλ' ἦλιε παιδιὰ κρότον ἔχει τῶν παίδων σὺν τῶ ἐπιβοήματι τούτῳ, ὅποταν νέφος ἐπιδράμῃ τὸν θεόν· ὅθεν καὶ Στράτις ἐν

Φοινίσσαις

εἶθ' ἥλιος μὲν πείθεται τοῖς παιδίοις,
ὅταν λέγωσιν ἕξεχ' ὦ φίλ' ἥλιε.'

[124] ἡ δὲ τρυγοδίφησις τοῦ γελοίου χάριν ἐξεύρηται· δεῖ γάρ τι ἐς τρυγὸς λεκάνην καταδεδυκός, περιαγαγόντα ὀπίσω τῷ χειρῇ, τῷ στόματι ἀνελέσθαι. ἡ δὲ μηλολόανθη ζῶον πτηνόν ἐστιν, ἣν καὶ μηλολόανθην καλοῦσιν, ἣτοι ἐκ τῆς ἀνθήσεως τῶν μῆλων ἡ σὺν τῇ ἀνθήσει γινόμενον· οὗ ζῶου λίνον ἐκδήσαντες ἀφιασιν, τὸ δὲ ἐλί[125]κοειδῶς ἐν τῇ πτήσει τὸ λίνον διελίσσεται· ὅπερ Ἀριστοφάνης ἔοικε λέγειν

λινόδετον, ὥσπερ μηλολόανθην, τοῦ ποδός.

ἡ δὲ χελιχελώνη, παρθένων ἐστὶν ἡ παιδιά, παρόμοιόν τι ἔχουσα τῇ χύτρα· ἡ μὲν γὰρ κάθηται, καὶ καλεῖται χελώνη, αἱ δὲ περιτρέχουσιν ἀνερωτώσαι

– χελιχελώνη, τί ποιεῖς ἐν τῷ μέσῳ;

ἡ δὲ ἀποκρίνεται

– ἔρια μαρύομαι καὶ κρόκην Μιλησίαν.

εἶτ' ἐκεῖναι πάλιν ἐκβοῶσιν

– ὁ δ' ἔκγονός σου τί ποιῶν ἀπώλετο;

ἡ δὲ φησι

– λευκᾶν ἀφ' ἵππων εἰς θάλασσαν ἄλατο.

[126] τὸ δὲ σκανθαρίζειν ἐστὶ τῷ μέσῳ τῆς χειρὸς δακτύλῳ ὑπὸ τοῦ μείζονος ἀφεθέντι τὴν ῥίνα παίειν, τὸ δὲ ῥαθαπυγίζειν συμῶ τῷ ποδὶ τὸν γλουτὸν παίειν. τὰ δὲ πεντάλιθα, ἣτοι λιθίδια ἢ ψῆφοι ἢ ἀστράγαλοι πέντε ἀνερωπιτοῦντο, ὥστ' ἐπιστρέφαντα τὴν χεῖρα δέξασθαι τὰ ἀναρωπιθέντα κατὰ τὸ ὀπισθέντα, ἢ εἰ μὴ πάντα ἐπισταίη, τῶν ἐπιστάντων ἐπικειμένων ἀναιρεῖσθαι τὰ λοιπὰ τοῖς δακτύλοις. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ πεντελιθίζειν ἐστὶν ἐν τοῖς Ἑρμίππου Θεοῖς, τὸ δ' ὄνομα πεντέλιθα ἐν ταῖς Ἀριστοφάνους Λημνίαις·

πεντελίθοισί θ' ὁμοῦ λεκάνης παραθραύμασιν.

[127] γυναικῶν δὲ μᾶλλον ἢ παιδιά, ὥσπερ καὶ ἡ ψίττα Μαλιάδες ψίττα Ροιαί ψίττα Μελία παρθένων ἦν· τὰς γὰρ νύμφας εὐφημοῦσαι θέουσι, παροξύνουσαι ἀλλήλας εἰς τάχος. τὸ δὲ πλαταγώνιον οἱ ἐρῶντες ἢ αἱ ἐρῶσαι ἔπαιζον· καλεῖται μὲν γὰρ οὕτω καὶ τὸ κρόταλον καὶ τὸ σεῖστρον, ᾧ καταβαυκαλῶσιν αἱ τίτθαι ψυχαγωγοῦσαι τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων. ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ τηλεφίλου καλουμένου φύλλα ἐπὶ τοὺς πρώτους δύο τῆς λαιᾶς δακτύλους εἰς κύκλον συμβληθέντας ἐπιθέντες, τῷ κοίλῳ τῆς ἐτέρας χειρὸς ἐπικρούσαντες, εἰ κτύπον ποιήσειεν εὐκροτον ὑποσχισθὲν τῇ πληγῇ τὸ φύλλον, μεμνησθαι τοὺς ἐρωμένους αὐτῶν ὑπελάμβανον. [128] καὶ μὴν καὶ τὸ κρίνον διπλοῦν ὄν καὶ διάκενον ἔνδοθεν ἐκφυσήσαντες ὡς ὑποπλήσαι πνεύματος, πρὸς τὰ μέτωπα ῥηγνύντες ἐσημαίνοντο τὰ παραπλήσια τῷ κτύπῳ. ἔτι τοίνυν τὸ σπέρμα τῶν μῆλων, ὅπερ ἔγκειται τοῖς μήλοισι ἔνδοθεν, ἄκροις τοῖς πρώτοις τῆς δεξιᾶς δύο δακτύλοις συμπιέζοντες ἔτι διάβροχον καὶ ὀλισθηρὸν ὄν, εἰ πρὸς ὕψος ἐκπηδήσειεν, ἐσημαίνοντο τὴν εὐνοίαν τούτῳ τὴν παρὰ τῶν παιδικῶν, ὥσπερ καὶ τῷ κτύπῳ τῶν λατάγων, [129] εἰ τὸ λείψανον τοῦ ποτοῦ κοτταβισάντων κτυπήσειεν. τὸ δὲ κολλαβίζειν ἐστίν, ὅταν ὁ μὲν πλατεῖαις ταῖς χερσὶ τὰς ὄψεις ἐπιλάβῃ τὰς ἑαυτοῦ, ὁ δὲ παίσας ἐπερωτᾷ ποτέρα τετύπηκεν.

Τοσαῦτα μὲν περὶ παιδιῶν· τὰ δ' ἐπὶ τούτοις προσθήσομεν εἰς συμπλήρωσιν τοῦ βιβλίου κατὰ συνωνυμίαν ἢ ὁμοιότητα.